

شهروند در گفت و گو با کارشناسان بررسی می کند

چرا باید یارانه ثروتمندان در حوزه انرژی قطع شود

[ملیحه محمودخواه] از جمعیت ۸۶ میلیونی ایران، نزدیک به ۸۰ میلیون نفر یارانه دریافت می کنند؛ آماري که نشان می دهد یارانه ها در کشور به شکلی فراگیر و غیرهدفمند توزیع می شوند. در حالی که تنها بخشی از جمعیت واقعاً به این کمک ها نیاز دارند، ثروتمندان نیز همچنان سهمی از یارانه های نقدی و پنهان دریافت می کنند. این موضوع به یک چالش جدی در سیاست های اقتصادی کشور تبدیل شده است. نیاز به اراده سیاسی قوی برای اصلاح نظام یارانه ای در ایران نه تنها یک ضرورت اقتصادی، بلکه یک تصمیم سیاسی حیاتی است که نیاز به اراده قوی از سوی دولت و نهادهای تصمیم گیر دارد. تجربه کشورهای دیگر نشان می دهد که تغییرات ساختاری بزرگ در اقتصاد، بدون وجود عزم جدی و اتحاد میان قوا به نتیجه مطلوب نخواهد رسید. در این راستا، دولت باید از ظرفیت های قانونی و حمایتی موجود استفاده کند و با هم افزایی میان قوای مقننه، مجریه و قضائیه، این اصلاحات را به شکلی اصولی و پایدار پیش ببرد.

یارانه افراد ثروتمند چه زمانی قطع می شود

آیین نامه حذف افراد پردرآمد از فهرست یارانه های نقدی، چندی پیش در دولت بررسی و تصویب شده و آن گونه که احمد میدری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی گفته است این آیین نامه به زودی ابلاغ و اجرایی می شود. حذف یارانه اقشار پردرآمد موسوم به ثروتمندان از همان زمانی که قانون هدفمندی یارانه ها اجرایی شد و از یارانه نقدی ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومانی در دستور کار دولت قرار گرفت، یک الزام قانونی بود، اما دولت ها به واسطه نبود اطلاعات جامع، عمدتاً میلی به اجرای این قانون نداشتند. در لایحه بودجه ۱۴۰۳، سازمان هدفمندی سازی یارانه ها موظف شده بود با همکاری وزارت کار نسبت به حذف یارانه خانوارهای غیرمشمول حمایت دولت (پردرآمد) اقدام کند.

سابقه حذف یارانه نقدی

از آذر ۸۹ تاکنون همه دولت ها موظف به حذف یارانه ثروتمندان بوده اند و هریک به دنبال راهکاری برای انجام این وظیفه، اما غالباً اقدامی نکرده اند. دولت یازدهم در اوایل کار و بعد از اینکه مردم از پویوش انصراف داوطلبانه یارانه نقدی استقبال نکردند، یارانه تعدادی از خانوارها را به عنوان اقشار ثروتمند حذف کرد که ضریب خطای آن به شدت بالا بود و دیگر ادامه پیدا نکرد. بعد از آن به واسطه از بین رفتن ارزش یارانه نقدی، عملاً تلاشی برای حذف یارانه صورت نگرفت تا اینکه دولت سیزدهم بعد از افزایش یارانه ها، درصد برآمد با صدک بندی خانوارها، فهرست یارانه بگیران را اندک اندک منظم کند که البته این مسئله نیز به نتیجه ملموسی نرسید. حالا خبرها از آماده شدن مصوبه یارانه پردرآمدها حکایت دارد. کارشناسان در این باورند که اگر آیین نامه مورد اشاره وزیر کار، واقعاً قادر به شناسایی و حذف یارانه ثروتمندان باشد، باید آن را به فال نیک گرفت، اما اگر به واسطه نقص های جدی در پایگاه اطلاعاتی فاه ایرانیان، باز هم یارانه خانوارهای غیر ثروتمند قطع شود، تبعات اجتماعی این موضوع به مشکلی بزرگ برای دولت و کشور تبدیل خواهد شد.

یارانه چه کسانی باید حذف شود؟

قاعده کلی در حوزه پرداخت یارانه نقدی این است که افراد جامعه به ترتیب استطاعت مالی فهرست شوند و اولویت دریافت حمایت از پایین فهرست، یعنی کم درآمدترین اقشار باشد. با این حساب، اگر بنا باشد به ۹ دهک یارانه پرداخت شود، باید ۱۰ درصد ثروتمندتر جامعه که در دهک دهم قرار می گیرند در فهرست یارانه حذف شوند، اما ملاک های تشخیص ثروتمندی کدام است؟

سال ها پیش، یعنی از اوایل دهه ۹۰ که بحث تجهیز بانک اطلاعاتی پایگاه فاه ایرانیان داغ شد، چالش هایی برای آزمون وسع خانوارها وجود داشت. تامتدت ها این بانک اطلاعاتی قادر به پردازش اطلاعات مالی حوزه چمک نبود و عملاً گردش مالی با چمک در معادلات آزمون وسع گنجانده نمی شد؛ اما به تدریج با اصلاح قانون چک و صیادی شدن چک ها، این نقص برطرف شد. چالش دیگر، نبود بانک اطلاعاتی جامع و شفاف در حوزه املاک و مستغلات بود که حداقل تا پاییز سال پیش همچنان وجود داشت و در یک سال اخیر نیز اتفاقی که منجر به رفع این چالش شده باشد،

رخ نداده است. با این حساب، این موضوع همچنان پاشنه آشیل آزمون وسع خانوارهاست و به راحتی می تواند یک ملاک بزرگ با گردش مالی پایین ران نسبت به یک مستأجر طبقه متوسط با گردش مالی بالاتر، کم درآمدتر حساب کند.

یارانه ها؛ دغدغه جدی دولت ها

میثم مهرپرور، کارشناس اقتصادی به شهروند می گوید: یارانه نقدی که نخستین مرحله واریز آن در آذر ۱۳۹۹ اجرا شد، در زمان حاضر به یک دغدغه برای

دولت ها تبدیل شده است و تاکنون دولت های مختلف با طرح و ایده های گوناگون سعی کرده اند آن را اجرا کنند. دولت ها گاه با هدف ایجاد عدالت در واریز یارانه ها و از بین بردن ناترازی بودجه هدفمندی، تغییراتی در مبلغ یارانه و فهرست افراد مشمول دریافت آن ایجاد کرده اند، اما همچنان نه مشکل ناترازی رفع شده و نه می توان مطمئن بود که عدالت درخصوص واریز یارانه ها به طور کامل در حال پیاده شدن است.

او توضیح می دهد: اگر داده ها و اطلاعات اقتصادی در یک سامانه متمرکز گردآوری شود، می توان شناسایی افراد ثروتمند و کم درآمد با دقت بیشتری انجام داد. این هماهنگی نه تنها اصلاحات را تسهیل می کند، بلکه از اتلاف منابع جلوگیری خواهد کرد. بسیاری از مردم، حتی اگر ثروتمند باشند، همچنان دریافت یارانه را حق خود می دانند. این ذهنیت که یارانه نوعی سهم از منابع ملی است، باید با آگاهی بخشی و آموزش تغییر یابد. این کارشناس حوزه اقتصادی بر این موضوع تکیه می کند که برای تغییر این باور عمومی، دولت باید به جای اقدامات ناگهانی، از رویکردهای تدریجی و مبتنی بر تعامل

حذف یارانه ثروتمندان؛ محرک رشد اقتصادی

نبود یک پایگاه داده شفاف و یکپارچه از اطلاعات اقتصادی، شناسایی دهک های ثروتمند را دشوار کرده است.

ترس از ناراضی عمومی و موانع اجتماعی

او بر این باور است که یکی از دلایل اصلی ادامه پرداخت یارانه به ثروتمندان، ملاحظات سیاسی و اجتماعی است. او توضیح می دهد: دولت ها نگران هستند که حذف یارانه حتی از طبقات ثروتمند، موجی از ناراضی عمومی ایجاد کند. بسیاری از مردم نسبت به تغییرات اقتصادی حساس هستند و هر تغییری را به ضرر خود تفسیر می کنند. این کارشناس حوزه اقتصادی همچنین به نبود برنامه های حمایتی قوی اشاره کرده و می گوید: مردم انتظار دارند منابع حاصل از حذف یارانه، به وضوح در خدمات عمومی مثل آموزش، بهداشت یا حمل و نقل هزینه شود. اما عدم شفافیت در این زمینه اعتماد مردم را کاهش داده است. او معتقد است که کشورهای موفق در حذف یارانه، ابتدا نظام مالیاتی قوی و شفاف ایجاد کرده اند و می گوید: در ایران اطلاعات دقیقی از درآمدی دارایی افراد

استفاده کند. او می گوید: مردم باید ببینند که حذف یارانه های بی هدف به نفع خودشان و کشور است. این پیام باید به طور مستمر از طریق رسانه ها و ارتباطات مردمی منتقل شود. چرا که ظرفیت های اقتصادی پس از اصلاح یارانه ها حذف یارانه های غیرهدفمند و تخصیص منابع بهینه، می تواند منابع مالی عظیمی را برای سرمایه گذاری های کلان آزاد کند. این منابع می توانند به بخش هایی مانند بهبود زیرساخت های آموزشی و بهداشتی، افزایش دسترسی به خدمات باکیفیت، توسعه حمل و نقل عمومی، تقویت تولید داخلی، افزایش سرمایه گذاری در انرژی های تجدیدپذیر کمک کند. او معتقد است با حرکت به سمت یارانه های هدفمند، دولت ایران فرصتی طلایی برای تغییرات بنیادین در اقتصاد و افزایش عدالت اجتماعی خواهد داشت. با این حال، موفقیت این تغییرات به شفافیت، آگاهی بخشی و جلب مشارکت مردم بستگی دارد.

باید منتظر ابلاغ دولت باشیم

طیبه حسینی سخنگوی سازمان هدفمندی سازی یارانه ها در مورد حذف یارانه ثروتمندان، اظهار می کند: تصویب آیین نامه حذف یارانه پردرآمدها در هیئت

وزیران صورت گرفته اما ابلاغ رسمی آن هنوز انجام نشده است. او تأکید می کند باید صبر کنیم تا این آیین نامه از سوی شورای اطلاع رسانی دولت به صورت رسمی ابلاغ شود. پس از آن ساز و کار و جزئیات آن اعلام خواهد شد. حسینی ادامه می دهد: همه ساز و کارهای لازم برای اجرای این آیین نامه با جزئیات مشخص شده است و پس از ابلاغ باید دید وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به عنوان متولی امر چطور آن را اجرایی خواهد کرد.

نفت و انرژی

دستور تسریع در تعیین تعرفه جدید گاز ابلاغ شد

مصوبه شورای اقتصاد برای واردات گاز و نیل و گاز ترکمنستان، همچنین تعیین تعرفه های جدید گاز بخش خانگی در اسرع وقت توسط وزارت نفت ابلاغ شد. حمید پورمحمدی رئیس سازمان برنامه و بودجه مصوبات جلسه ۲۴ آبان ماه شورای اقتصاد را ابلاغ کرد. در این مصوبه خطاب به دستگاه های اجرایی آمده است: وزارت نفت با همکاری سازمان برنامه و بودجه کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی و وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است در اسرع وقت تعرفه های جدید گاز بخش خانگی را با برخورداری از آثار بازدارنده مشهود برای مصارف نامتعرف و غیر ضرور طراحی و جهت تصویب به هیئت وزیران ارائه نماید.

وزارت نفت از طریق شرکت ملی گاز ایران مکلف است ظرف مدت ۱۵ روز از ابلاغ این مصوبه دستورالعمل و قرارداد تیپ با موضوع توسعه شرکت های کارور با هدف صرفه جویی در مصرف گاز را تهیه و ابلاغ نماید. ضروری است در این دستورالعمل ساز و کارهای ارائه گواهی سپرده گاز با ویژگی قابلیت معامله در بورس یا واگذاری طی توافق دو جانبه و تضمین قراردادی عدم قطع در شرایط مدیریت مصرف در ازای تحقق صرفه جویی در مصرف گاز با اعمال ضرایب تصحیح، دمایی پیش بینی شود. شرکت ملی گاز موظف است تا یک ماه پس از ابلاغ دستورالعمل فوق نسبت به انعقاد قرارداد با شرکت های کارور اقدام نماید. صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است با همکاری وزارت نفت و وزارت نیرو اقدامات لازم را برای فرهنگ سازی در زمینه کاهش مصرف گاز طبیعی و برق در بخش های مختلف در ماه های سرد سال ۱۴۰۳ به انجام رساند. دستگاه های اجرایی با ابلاغ معاون اول رئیس جمهور مکلف به تعیین دمای آسایش و محدوده زمانی مصرف برای تجهیزات گرمایشی در ساختمانها و تأسیسات مربوطه در ماه های سرد سال می باشند. ابلاغ کاهش ساعات کاری واحدهای تجاری بزرگ و تعطیلی و یا کاهش ساعت کاری واحدهای آموزشی و اداری در شرایط اوج مصرف بر اساس مصوبه کارگروه تامین پایدار سوخت زمستانی سال ۱۴۰۳ انجام می پذیرد. استانداری های سراسر کشور با همکاری دادستان های مراکز استان همکاری لازم جهت مصرف نفت کوره در نیروگاهها و صنایع توسط وزارت نفت را به عمل آورند. /تسنیم

راه و مسکن

دست بنگاه های املاک از ۲۵۰۰ میلیارد تومان کوتاه شد

باراه اندازی سامانه «خودنویس» از خرداد ۱۴۰۲ تا امروز در بازار مسکن، این سامانه صرفه جویی حدود ۲۵۰۰ میلیارد تومانی را برای مردم فراهم آورده است. /تسنیم

کریدور شمال- جنوب با جدیت بیشتری دنبال شود

جبارعلی ذاکری، مدیرعامل راه آهن جمهوری اسلامی ایران در دیدار با «اولگ بلاژیوروف» مدیرعامل راه آهن روسیه، بر تقویت همکاری ها و توسعه کریدور شمال- جنوب تأکید کرد. وی با بیان اینکه در حال حاضر حدود ۱۰ درصد بار کشور از طریق ریل حمل می شود، خاطرنشان کرد: در حوزه هایی همچون برقی سازی و توسعه ریلی نیازمند بهبود شرایط هستیم. ذاکری بر لزوم توجه بیشتر به پروژه کریدور شمال- جنوب تأکید کرد و اظهار داشت: باید با جدیت بیشتری این پروژه را دنبال کنیم و ضمن بهره برداری از ظرفیت موجود، در پی افزایش ظرفیت نیز باشیم. /ایسنا

پول و بانک

هیچ هک بانکی در دو ماه گذشته نداشتیم

واقفی معاون فناوری الکترونیک بانک مرکزی اختلال هفته گذشته بانک ملت را هک ندانست و گفت: در یکی دو ماه گذشته هیچ هکی در سامانه های بانکی نداشتیم. /تسنیم

رشد ۱۹ هزار واحدی شاخص کل بورس

شاخص کل بورس تهران در معاملات (یکشنبه، ۲۷ آبان) با ۱۹ هزار و ۳۶۱ واحد رشد، در ارتفاع ۲ میلیون و ۲۱۱ هزار و ۸۰۰ واحد قرار گرفت. شاخص هم وزن در جریان معاملات روز جاری با بیش از سه هزار و ۲۰۶ واحد رشد به ۷۰۸ هزار و ۲۴۵ واحد و شاخص قیمت هم وزن با بیش از یک هزار و ۷۰۵ واحد افزایش به ۳۷۶ هزار و ۷۷۷ واحد رسید. /ایرنا

امکان استفاده از ۱۰۰ درصد ارز صادراتی برای واردات اقلام صنعت فولاد

بانک مرکزی امکان استفاده از ارز حاصل از صادرات زنجیره فولاد و فلزات رنگین اساسی جهت واردات اقلام مورد نیاز مصارف ارزی چهار حوزه «ماده اولیه، طرح های توسعه ای و تکمیل پروژه های تولید انرژی، نیاز کالاهای انتهایی صنایع فلزی» تا سقف ۱۰۰ درصد فراهم کرد. /ایسنا

تدوین آیین نامه جدید برای ساماندهی تجارت مرزی

محمد علی دهقانی دهنوی، رئیس سازمان توسعه تجارت گفت: آیین نامه جدید برای ساماندهی تجارت مرزی شامل کولبری و ته نجی تدوین و در هیئت دولت تصویب شده است. /ایسنا

یارانه آبان ماه ۳ دهک کم درآمد واریز شد

بر اساس اعلام سازمان هدفمندی سازی، یارانه مرحله ۱۶۵ (آبان ۱۴۰۳) به حساب سرپرستان خانوار دهک های اول تا سوم واریز شد. یارانه کمک معیشتی مرحله ۱۶۵ مربوط به آبان ماه ۱۴۰۳ به حساب ۱۰ میلیون و ۱۵۱ هزار و ۲۲۸ نفر سرپرست خانوار دهک های اول تا سوم در سراسر کشور واریز و قابل برداشت است. یارانه مرحله ۱۶۵ به مبلغ ۱۱ هزار و ۱۳۱ میلیارد تومان بر اساس دهک بندی اعلامی از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، به ازای ۲۷،۸۳۰،۰۶۳ نفر در دهک های اول تا سوم توسط ۲۸ بانک عامل در سراسر کشور واریز و قابل برداشت است. /فارس

مهرپرور:

اگر داده ها و اطلاعات اقتصادی در یک سامانه متمرکز گردآوری شود، می توان شناسایی افراد ثروتمند و کم درآمد را با دقت بیشتری انجام داد. این هماهنگی نه تنها اصلاحات را تسهیل می کند، بلکه از اتلاف منابع جلوگیری خواهد کرد.

مهرپرور بر این باور است که مقابله با چالش های فرهنگی و اجتماعی یکی از بزرگ ترین موانع اجرای موفق اصلاحات، مقاومت فرهنگی و اجتماعی است

حسینی:

باید صبر کنیم تا این آیین نامه از سوی شورای اطلاع رسانی دولت به صورت رسمی ابلاغ شود. پس از ابلاغ باید دید وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به عنوان متولی امر چطور آن را اجرایی خواهد کرد.

اما چرا این روند اصلاح نمی شود؟

جوشقانی به ضعف سامانه های شناسایی و عدم دسترسی به اطلاعات دقیق از درآمدها اشاره می کند.